

Mértékletesség

Lekció: 2Tim 1, 1-14/Textus: Péld 23 1-8, 19-21, 29-30, 25,16-17

2013. 11. 03.

„Ha uralkodóval együtt ülsz le enni, jól gondold meg, mi van előtted, mert ha telhetetlen vagy, kést tettél a torkodra! Ne kívánd jó falatjait, mert csalétek az! Ne fáradj azon, hogy meggazdagodj, a magad belátásából hagyd abba! Alig száll rá tekinteted, már nincs meg, mert gyorsan szárnya támad, az ég felé repül, mint a saskeselyű. Ne edd az irigy ember kenyerét, és ne kívánd jó falatjait, mert olyan ő, mint aki számolgat magában: Egyél, igyál! - mondja neked, de nem szívesen. Megevett falatodat ki fogod hányni, és kedves szavaidat elvesztegeted.”

„Hallgass rám, fiam, légy bölcs, és irányítsd szíved a helyes útra! Ne tarts a bor mellett dőzsölőkkel, se a falánk húsevőkkel! Mert a dőzsölő és a falánk elszegényedik, és rongyokba öltöztet a sok alvás.”

„Kinek jaj? Kinek fáj? Kivel veszekednek? Kinek van gondja? Kit vernek véresre hiába? Kinek zavaros a szeme? Azoknak, akik bor mellett mulatnak, és a fűszeres bort kóstolgatni járnak”.

„Ha mézet találsz, egyél, amennyi jólesik, de túl sokat ne egyél, mert kihányod! Ritkán tedd lábadat embertársad házába, mert megsokallja, és meggyűlöl.”

Kedves Testvérek!

Még emlékszem gyermekkoromból olyan időkre, amikor nem voltak roskadásig a boltok polcai minden földi jótól. Kisgyerekként csokoládét különleges alkalmakkor kaptunk. Mikulásra előfordult, hogy Bécsből hozott a nagymama olyan édességeket, aminek Magyarországon nyoma sem volt az üzletekben. Mikor megkaptuk az ajándékot, először meg kellett futni a diplomáciai köröket. Megkínálni minden felnőttest, a testvért (esetleg a jelen lévő unokatestvéreket) és ha még maradt, akkor jöhetett, aminek jönnie kellett. Be kell, hogy valljam előttetek, hogy ilyenkor én pusztítottam, amíg láttam, élveztem a pillanatot, az ízeket, az illatokat. A nővérem gyakran kissé megvetően nézte mindezt végig, hiszen ő ennél józanabb volt. Ő mindig eltette az ő részét, és szépen beosztva fogyasztotta el azt. Gyakran még hónapokkal később is volt neki abból, aminek számomra már az emléke is elhalványult. Igen, ő volt a józan, a mértékletes, a megfontolt, én pedig a mértéktelen, a habzsoló, a türelmetlen. Jó kis családi címkék ezek. El lehet ezekkel látni az embereket a környezetünkben és magunkat is. Van, akinek a mértékletesség nehezen megy, és van, aki könnyen tartóztatja meg magát. Ki ilyen, ki olyan típus. Nem kell keresztyénnek sem lenni ahhoz, hogy valaki mértékletes legyen. Ha jól nevelik a szülei, jó példát mutatnak neki, jó eséllyel rendben lesz az életének ez a területe. A mértékletesség általános emberi erény. Az embernek szüksége van rá ahhoz, hogy

egészségét megóvjá, javaival jól gazdálkodjon. Nem kell hozzá hit sem, egyszerűen belátás, józanság, logikus gondolkodás. Több tanmese is szól erről, ami emlékezteti az embert a mértékletesség fontosságára. Miközben persze globálisan az emberi faj mértéktelenül habzsolja fel a világot, mit sem törődve a következményekkel. A mai Ige elsősorban nem arra vezet bennünket, hogy egy jó kis erkölcsi tanítást fogalmazzuk meg magunknak, és moralizálásba kezdjünk. Ennél jóval több és mélyebb az, amit a Szentírás mond nekünk a témában.

Mi a mértékletesség a Példabeszédekben lévő képek szerint?

A Példabeszédek könyve bölcs mondások gyűjteménye, amely, mint már sokszor hallottuk az ifjút tanítja arra, hogyan éljen bölcs életet, hogyan lehet áldott, melyik utat válassza? A Példabeszédek gyakran dolgozik hasonlatokkal- használ képeket, hogy szemléletesen adjon át alapvető üzeneteket, tanításokat. Így van ez a mostani képekben is. A Példabeszédek könyve 22-23-24. fejezete 30 bölcs mondást tartalmaz, melyek az élet legtöbb területét felölelik. 30 olyan kép, amit jó lenne nem elfelejteni egy ifjúnak, aki az életre készül. Ebben található a mértékletességre való buzdítás is. Persze nem úgy történik ez, hogy azt mondja a bölcs tanítómester: „Fiam, légy mértékletes! Ne ess túlzásokba, mint a többi fiatal!”- persze, gondolhatja az ifjú: mondja ezt egy idős ember, aki persze fiatalon ugyanúgy végigment sok mindenben. Érezheti néha ezt az ember: a józanság egy bizonyos életkor után talán magától is megérkezik az életbe, a mértékletesség hiánya pedig kortünet- kb. 30 év alatt... A Példabeszédekben, ezekben az Igékben a mértékletesség sokkal kevésbé életkorhoz, mintsem jellemhez, viselkedéshez kötött. Ez pedig – bár tudjuk, hogy fiatal korban alapozódik meg – korántsem csak a fiatalokat érintő kérdés. Nézzük most meg egyenként a képeket, tanításokat, amiket a Példabeszédek elénk hoz a mértékletességet illetően a felolvasott Igékben! 7 kép, 7 példa, 7 érv.

1. 23, 1-3: gazdag ember kenyere. A jóindulat, kedvesség és vendégszeretet kifejezése lehet egy gazdag, jómódú ember részéről egy vacsora meghívás. Gesztus, kedvesség. Az ember könnyen belefelejtkezhet ebbe, és élvezheti azt mértéktelenül: most együnk, van mit! Együk ki a gazdagot a vagyonából...! De vigyázz- figyelmeztet a bölcs - szándéka lehet mindezzel a gazdagnak. Lehet, hogy önmagát akarja ezzel nagynak mutatni, vagy a veled való pozícióját akarja biztosítani. Úgy fogja be a száját, hogy „betömi azt étellel”- ezután nem mondhat semmit, a vendégem voltál a múltkor. – Ne légy mértéktelen, ítéld meg jól a helyzetet, ne veszítsd el a fejedet a gazdag ember asztalánál sem!

2. 23, 4-5. vers: a „workoholic” típusnak szól. Munkaalkoholisták. Mindent a vagyonért, a gazdagságért- vagy akár egy szent célért! Mindent a karrierért, mindent önmagában a munkáért! „Állj le, amíg magadtól le tudsz állni!” – mondja a bölcs. Ismerd fel, hagyd abba, amíg lehetséges! Mert az élet nem a munkáról szól, noha alapvető része annak. Ha így élsz, nagyot fogsz csalódni, ugyanis alig pillantod meg a gazdagságot, a sikert

eltűnik - mert múlandó. Beleroppansz, hajótörést szenvedsz, összetörsz, ha nem tudsz megálljt parancsolni magadnak.

3. 23, 6-8: irigy ember kenyere – kicsit hasonló az elsőhöz. Vizsgáld meg, ki hív enni, ki vár asztalához, ki tesz szívességet neked! Ne fogadd el rögtön, ne mozdulj rá, mert kíváncsú! Ne a hasznát tekintsd, amivel jár, hanem azt, mi lesz ennek az ára! Az irigy ember kenyere nagyon drága - később majd rájössz. Ráadásul jól sem esik igazán. Vigyázz, a külső szívélyesség nem egyenlő az önzetlenséggel! Nem esik jól, utólag belefájdul a hasad. Tartsd távol magad az irigy ember asztalától!

4. Mértékletesség akkor, mikor senki sem lát (25, 16). Talán könnyű másokkal szemben, mások előtt gyakorolni a mértékletességet, de mi a helyzet akkor, amikor senki sem lát? Ha mézet találsz- és egyedül vagy, és annyit ehetsz, amennyit csak akarsz - még akkor se tedd! Mert a természet a mértékletesség rendje szerint működik és a gyomrod nem fogja befogadni mértéktelenül még a legfinomabb ínycsiklandozásokat sem! Ki fogod hányni - szól egészen naturalisztikus módon a szentírő. Légy józan! Ne másokért, magadért légy mértékletes!

5. Mértékletesség a kapcsolatainkban, a magán szféra tiszteletben tartása (25, 17). Túláradó szeretetében vagy épp tapasztalatlanságában az ember egy egész más területen is beleeshet a mértéktelenségbe, ez pedig a másik ember privát szférájába való belépés. A másik határainak tiszteletben nem tartása a kapcsolatok halálához vezetnek. Gondoljunk csak bele ennek súlyába- és képzeljük el, milyen fárasztó az, ha valaki állandóan a nyakunkra jár! Nagyon fárasztó, rendkívül kimerítő az az ember, aki a kapcsolataiban is mértéktelen. Te se tedd ezt! Ismerd fel, hol léptél túl a határon! Légy mértékletes a kapcsolataidban!

6. Alkohol fogyasztása (23, 19-20. 29-30). Erről már esett szó korábban ígértetésben, de itt is előkerül: a mértéktelenség ezen a területen nyilvánvalóan összekapcsolódik a függőséggel. Ne tarts azokkal, akik nem ismerik a mértéket ezen a területen! Mert lehet, hogy téged ez nem érint, de beránthatnak! A mértéktelenség örvény, a függőség mélységébe ránthat le!

7. A mértéktelenség következményei (23, 21). Világos, hogy a mértéktelenség egyik látható és világos következménye ez: elszegényedés. Kimerülnek a források. Mert a vágyak és a hiányok lehet, hogy nem szűnnek, de a források és a lehetőségek igen. Romlás, elszegényedés. lecsúszás. Ez a mértéktelenség útjának vége.

Mi a közös ezekben? Az, hogy a mértékletes ember is mer egy fontos szót: elég. Elégedettség. A mértéktelen pedig vélt vagy valós hiányait próbálja mértéktelenségében kitölteni. Pedig tudjuk, hogy nem kell azonnal mindent megszerezni: ez nem tesz boldoggá.

Mi van a dolgok mélyén?

Na de mi van a dolgok mélyén? Hogyan érthetem meg mindennek a működését? Az biztos, hogy a mértéktelenség nem csak az étkezés területén ölthet testet, hanem gyakorlatilag az élet minden területén! Fontos kimondani, hogy egyrészt a bűn az, ami az embert gátolja a mértékletességben. A hitetlenség, hogy Isten nem gondoskodik rólam, és ezt magamnak kell megtennem. Az a gondolat, ami az Édenkertben is megvolt: olyanok akarunk lenni, mint az isten. Nem látjuk be emberi korlátainkat, határainkat, lehetőségeinket. És miközben nem szeretnénk egyszerű pszichológiai következtetéseket levonni (például hogy betöltetlen gyermekkori hiányok állnak a mértéktelen életmód hátterében), nyilvánvaló, hogy a mértéktelenség hátterében sebek, sérülések vannak. Miért érez az ember élete legkülönbözőbb területein folyamatos éhséget? Miért vágyik mindig valami többre? Miért fogyaszt akkor is, amikor nem lenne rá szükség- amikor nyilvánvalóan értelmetlen dolog az? Miért nem fejlődik ki a vágy visszatartó képesség a legtöbb emberben, ami pedig minden felnőtt sajátja kellene, hogy legyen? Úgy gondolom, hogy az okok feltárása és a sebek felismerése- a gyógyulás keresése részleteiben alapvetően lelkigondozói feladat. De arra a felismerésre elvezethetnek bennünket, hogy szükségünk van gyógyulásra, mert Isten kegyelme és irgalma nélkül nem tudunk csak úgy megváltozni a mértéktelenségből. Azt ki kell mondanunk, hogy a legfélelmetesebb dolog a mértékletesség hiányában, hogy ez minta. Az ember kapja és tovább adja. Az alkoholista, vagy más függőségben szenvedő szülők gyermekei szinte kivétel nélkül- de azok is, akiknek a családjában a jutalmazás és büntetés területén is megjelent a mértéktelenség. Ott, ahol nem voltak világosak a határok, és sok volt a bizonytalanság, kiszámíthatatlanság, szintén alapvetően meg lehet ez a probléma.

Jézus útja a megoldás

A további ok keresése helyett szeretnék a megoldás elé mutatni azzal, hogy mindannyiunknak a saját élethelyzetében, a saját bőrében megélve el kell jutnia addig, hogy ki tudja mondani: elég. Elég, amim van, elég, amit Isten ad nekem. Be kell gyógyuljanak lelki sebeink, és be kell töltsenek hiányaink. Hiszem, hogy ez lehetséges Isten Lelkének a munkájaként! Jézus Krisztus él, köztünk van és gyógyít. És tanít is minket. Érdekes párhuzamát fedeztem fel ennek a témának a Hegyi Beszéd egy részével. Olvassátok el Máté evangéliuma 6. fejezetét! Jézus beszél arról, mit jelent mértékletesnek lenni az élet legkülönbözőbb területein:

- adakozás: ne kürtöltesd magad körül! Légy józan, mértéktartó!
- ima: ne szaporítsd a szót, mint a pogányok! Nem ezért hallgattatsz meg!
- böjt: ne a látszatért tedd, ne ragadd el magad külsőségekben!
- mennyei kincsek: ne gyűjtsetek kincseket a földön, ne ess a meggazdagodás vágyának mértéktelen örvényébe!

- Isten gondviselése (ne aggodalmaskodjatok!): elég minden napnak a maga baja! Ne aggódj! Ne félj! Elég Isten kegyelme, elég a gondviselése!

Hívjuk a józanság Lelkét! Nagy szükségünk van rá, hogy egyrészt gyógyuljunk mélyen, másrészt tudjunk változni a szokásaink, viselkedésünk mentén is! A gyógyulásra pedig azért van lehetőségünk, mert Isten mértéktelen egy valamiben: szerelmében, kegyelmében, amit ránk áraszt! Mértéktelen és pazarló módon pazarolja ránk szeretetét abban, ahogy értünk adja a Fiát, és ahogy újra és újra megbocsát nekünk! Ebben a szeretetben merüljünk el, és hiszem, hogy betöltetnek vágyaink, begyógyulnak sebeink és változhat a jellemünk is!

Ámen!

Thoma László